

MITINDO YA BATO

MPE

BA MÉTAPHORS

Cecil N. Wright, oyo azali na buku yango

KOBIMISA MITINDO MPE BA MÉTAPHERS

I. LILOBA YA EBANDELI.

Yango ezali na eyano na bosenga ya ndeko mobali moko ya mosakoli oyo azali na limemya ya mibu mingi, na "mingi ya mokanda oyo ezali kolimbola polele bokeseni [ya] maloba oyo ezwami na lokasa, Makambo ya kati, [oyo] emonani lokola ete nyonso euti na libota moko kasi elimboli eloko ekeseni na liloba moko na moko oyo elakisami," na buku oyo azali na yango. Ezali volime monene ya nkasa 1 007 bakisa mpe nkasa xxviii ya liboso mpe ya liboso, oyo ezali na motó ya likambo Preaching from the Types and Metaphors of the Bible, ya Benjamin Keach (1640-1704) ya Londres, na Angleterre.

Alimbolaki na kati ya libenga ya nsima ya ezipeli ya mputulu ya buku lokola "moto oyo amilakisaki ye moko" oyo "azwaki lokumu lokola mosakoli ya nguya mpe mobateli ya mateya ya Baptiste," oyo engebene na Maloba ya Ebandeli (lokasa vii), abandaki kosakola na mibu 18 mpe na boumeli ya mosala na ye ya mibu 46, misala koleka 40 eutaki na kalamu na ye ya kobota mingi.

Emonanaki polele kati na mikanda yango ezalaki tome oyo tolobeli awa na likoló, oyo ebimisamaki mpo na mbala ya liboso na Londres, kasi tii na 1855 te, mbula koleka 150 nsima ya liwa ya mokomi, mpe na motó ya likambo, Tropologia: A Key to Open Scripture Metaphors, elongo na Types of the Old Testament, oyo ekomamaki liboso ya "Articles to prove the Divine Authority of the Holy Bible." Kasi na nse ya motó ya likambo na yango ya lelo ezwaki lotomo ya kosala yango mpe ebimisamaki lisusu na Kregel Publishing ya Grand Rapids, Michigan, États-Unis, na 1972 mpe enyatamaki lisusu na 1975, 1976, 1978, mpe 1980, soki mbala mingi banda wana nayebi te.

Na nkasa ya "Makambo" (v. mpe vi.) ya oyo ya nsuka, biteni mibale bitangami: Eteni I, LIBOSO MPE KOLINGOLI MITINDO MPE BA MÉTAPHERS NDENGE Esalemi NA BIBLIA, nkasa 240, oyo elobelami na bosenga oyo tolobeli likolo; mpe na Eteni II, BILOKO YA KOSAKOLI NA MITINDA MPE MASOLO YA BIBLIA, nkasa 767 oyo etikali.

1. BA TROPHES NA BA FIGURES : Métonimie, Ironie, Métaphore, Synecdoche, Catachrèse, Hyperbole, Allegorie, Lisese, Enigma.

2. BA SHEMES NA BA FIGURES : Ba figures, ba Schémas

3. LIKOLO MPE MASESE: Mitindo, Masese.



mateya ya mikano oyo ezali ya mombongo te na mobimba na yango kozanga mbongwana to kofuta.

Randolph Dunn, Mobimisi - Roberto Santiago Mobongisi

Contactez biso na [info.Ebongiseli ya kobimisa mikanda ya Biblia@gmail.com](mailto:info.Ebongiseli%20ya%20kobimisa%20mikanda%20ya%20Biblia@gmail.com)

II. LISOLO.

1. Botali ya monene.

Na Nkasa 1 mpe 2 ya makomi yango moko, ezali na bozongisi ya tableau ya makambo oyo ezali likolo, kobanda na motó ya likambo TROPHIES AND FIGURES, na kobakisa bandimbola ya ntango na ntango liboso ya kozwa mitindo mpe masese mokomoko. Ndimbola ya liboso ezali na nse ya motó ya likambo, ndenge elandi: "RHETORIQUE YA MAKOMI, to ELOCUTION SACRED, ekoki kokitisa na mitó to mikapo mibale ya mitinda" – "Trophies," mpe "Figures."

a. Na "tropes" elobami ete "ezali etali sens ya maloba, viz. "ntango ezwami na ndimbola na yango ya malamumu mpe ya solo na oyo ekeseni to ekeseni; Oyo étymologie ya liloba yango ezali kolakisa; mpo tropes euti na trepo oyo elakisi verto, muto, kobalusa mbongwana."

Na oyo tolobeli, emonani ete bankombo trope, trophe, mpe tropes esalelami na ndenge ya kobongola atako elimboli ndenge moko te atako ezali na ebandeli moko, elingi koloba, uta na verbe terpo mpo na kobaluka to kobongwana.

Liloba "trope" lokola elilingi ya maloba ezali lolenge ya anglicisé ya liloba ya Greke trope, ezwami mbala moko na Kondimana ya Sika, na Yakobo 1:17, esika elobeli "elili ya kobaluka," oyo ezali kolobela elili ya butu oyo ezali kobwakama na kobaluka to kobaluka ya mabele na axe na yango. Ezali kuna te esalelami lokola elilingi ya maloba, kasi elilingi oyo ezwami na nkombo uta na yango ezali kolakisa bobaluki to mbongwana, elingi koloba ya monoko uta na ndimbola na yango ya solosolo kino na ndimbola ya elilingi, lokola kobalusama ya solosolo ya mabele ebongwanaka butu na moi na esika nyonso ya mokili na biso.

Nzokande, Trophe ezali synonyme ya trope te, ndenge emonisami awa na likoló, kasi na esika na yango esalelami mpo na bilei to bilei, mpe ya ndenge wana esalelami mbala 16 ndenge elandi (na Version King James): «MISUSU» mbala 13 (Matai 3:4; 6:25; 10:10; 24:25; Luka 12:23; Yoane 4:8; Misala 2:46; 9:19; 27:33,34; Baebel 5:12,14; "BILOKO YA KOLIA" mbala 3 (Mis.

b. Na ntina na "bililingi," elobami mpe ete "Bagreke babengaka [yango] {S} chemata, oyo elimboli momeseno to ekembisami ya koloba, ebongoli to mpenza te ndimbola ya maloba, kasi ekembisaka, ekembisaka, to ekembisaka yango." Mpo na bantina mibale nabakisi "S" na ebandeli mpe ba corrigers ba perçu yango bongo te.

Moko na yango ezali ete soki ezalaki te nakokaki te kozwa liloba ya ndenge wana na ba lexicones ya Kondimana ya Sika to ya Greke ya mokili, oyo ememaki ngai na kondima ete ezali libunga ya konyata, oyo mbala mosusu esalemaki na moto oyo akomaka na masini mpe bato oyo batángaka makambo ya kobongisa makambo bamonaka yango te.

Mosusu ezali ete ntango na nsima likambo ya "Schemes and Figures" ebandi kotalelama na kati ya makomi (p.199), balobaka ete: "Liloba Schema, elakisi mingimingi mpe na ndenge esengeli elamba, momesano, to ekembisami ya nzoto; mpe na lisese ebongolami mpo na kolakisa kitoko to biloko ya kokembisa ya maloba, lokola Aristote mpe Cicero balobi [moko azali Mogreke, mosusu a Latin]. Ba Latins babongoli yango elilingi (lokola basusu balobaka) mpo ete basani ya estrade, na mbongwana ya momeseno na bango, bazalaki komonisa bililingi ya bato oyo bazindisaka mai: bililingi yango babengaka yango miinda ya rhétorique mpe biloko ya kokembisa, mpe ebongoli ndimbola ya maloba te, ndenge ba tropes esalaka, kasi epesaka embellishment to kitoko na elobeli."

Ekoki kozala ete Aristote asalelaki liloba ya Greke schema, mpe ete Cicero asalelaki liloba ya Latin fifura, lolenge, lolenge, elilingi, kobanda na mosapi, mpo na kosala, lolenge, lokola elobami na New Twentieth Century Dictionary ya Webster, Unabridged (1959).

Oyo ya suka alobi mpe na ntina ya figura ya latin, ete na rhétorique ezali « figure de parole : que na grammaire ezali déviation na mibeko ya analogie to syntaxe : construction inhabituelle »; mpe ete fraze "figure ya elobeli," ezali "expression oyo esalelaka maloba na sens inhabituel to non littérale mpo na kopesa kitoko ya vividence ya style : métaphore, personification, simile, litotes, hyperbole, métonimie, synechdoche, etc.; trope."

Litomba emonani lokola ete na bosaleli ya monene, "Tropes" (to monoko ya tropical) mpe "Figures" ("figures ya maloba," to monoko ya figuratif) ezali na mikolo na biso pratiquement eloko moko, alors que na tango moko ya kala "figure" etalelama lokola espèce ya "trope," ekangamaki mingi (kasi kaka te) na monoko ya tropical oyo ekembisaka kasi ebongoli ndimbola te.

c. Lolenge ya misato na lokasa ya makambo oyo ezali na kati, elingi koloba, "Mitindo mpe masese," elobelami lisusu te na nkasa 1 mpe 2 elongo na oyo tolobeli awa na likoló, kasi etalelami na nkasa 225-240. Tokotia, nzokande, na milende na biso ya "kolimbola polele bokeseni [ya] maloba oyo ezwami na lokasa, "Makambo oyo ezali na kati." Lisusu, motó ya likambo moke na lokasa 228, etangi: "Mitindo ya esakweli, mpe Misala ya momesano, mpe ya elilingi. " Na yango, tokotia "Bilembo" na ndimbola na biso ya maloba.

"Bandimbola" na biso ekozala na mokano ya kozala pete mpe ya bokuse na lolenge lokola tokoki kosala yango na ndenge ya malamumu, na bandakisa ekoki mpo na kozala ya kolakisa malamumu mpe ya motuya ya mosala kozanga kobanda kozala ya mobimba.

2. Bandimbola ya Maloba.

Bandimbola ya diksionere ekosalelama ndenge emonani ete ebongi. Mpe ekozala mpe bongo mpo na biloko mosusu nyonso oyo ekoki kozwama nokinoki. Kasi liziba moko ya malamumu koleka oyo nazali na yango ezali buku ya mateya ya nkasa 400 oyo ezali na motó ya likambo Hermeneutique (1888), ya D. R. Dungan, oyo ezali na mikapo misato oyo elobeli "Monoko ya elilingi." Mpe na ndeko oyo tolobeli liboso batindeli ngai mpe kopi ya Types and Metaphors of the Bible, ya J. W. Monser, na "Maloba ya ebandeli" ya "Chas. Louis Loos, Président ya Iniversite ya Kentucky" (mokonzi ya nsuka soki te ya nsuka liboso ete esila kozala na 1908).

Mosner, na "Preface" na ye, oyo ezali na dati te, abandi na koloba ete, "Nsima ya Koleka mwa bambula mosala oyo etiamaki na maboko ya bato banso." Mpe, na sanza ya mitano 1936, F. L. Rowe, na "Preface to the Present Edition" na ye, alobaki boye: "Kopesa buku oyo na bandeko esengaki komipimela mingi na ngambo ya mobimisi ya lelo oyo aleki na yango mpo na lipamboli monene oyo ekomonisa na bankola ya lelo mpe oyo ezali koya. Buku mosusu ebimisamaki mpenza boye te." Ebimeli oyo ebimisamaki na Rowe enyatamaki lisusu na Gospel Advocate Company, 1995, kozanga ata likanisi moko ya yango moko, epai kuna konyata eutaki kopi oyo badefisaki ngai.

Buku oyo elobelami mpo ete Monser, na "Preface" na ye, apesi Keach lokumu mpo azalaki moko ya bakomi minei oyo ye moko azalaki na nyongo mingi epai na bango; lisusu ete bango mibale Monser na Keach balobelaka "Mitindo mpe Masese" lokola soki maloba ya parapluie oyo na nse na yango monoko nyonso ya elilingi ezipami – masese oyo etali maloba, mpe mitindo na masakola (oyo ezali kobulunganisa kozanga ete bokeseni oyo ekanamaki esosolama).

Mpe Monser, na lolenge mosusu ya mayele koleka Keach, abongisi buku na ye na motindo wana. Devoir na biso cependant, ezali ya kosala na Monser te, kasi na ba termes oyo ezwami na page ya Contenu ya Keach. Yango tobandi sikoyo komeka, mpe tokobenga attention tango tokosilisa na ba métaphores na ye ("a" à travers "j" na se) mpe kobanda na ba types na ye ("k" à travers "n"), lokola ba termes ya parapluie.

a. Métonomie ya kosala. Euti na maloba ya Greke meta, oyo ezali komonisa mbongwana, mpe onoma, nkombo, yango wana mbongwana ya nkombo; kosalela nkombo to liloba moko mpo na mosusu oyo ezali na mwa boyokani moko na mosusu, "lokola ntango tolobaka ete moto abatelaka mesa ya malamumu, na esika ya bibongiseli ya malamumu; totangaka Virgile – elingi koloba, bapoweti to makomi na ye; bazali na 'Moize mpe basakoli' – elingi koloba mikanda na bango, to makomi; moto azali na motó ya polele – elingi koloba bososoli, to mayele; motema ya molunge, elingi koloba bolingo." (Mosali ya Internet.)

Mbala mingi elilingi oyo ekokani mpenza na liseke mpe na liseke. Kutu, bililingi nyonso ya maloba ezali mpenza na boyokani moko na mosusu, ndenge elobelami na bosenga ya mokanda oyo lokola emonani ete ezali bongo, oyo ezali mpo ete nyonso esalelami mpo na kokokanisa eloko moko na mosusu na ndimbola moko boye. Métonomie ezali moko ya oyo eleki sikisiki, kasi ya mitindo mikesezi yango moko, ndenge elandi:

(1.) Ya Ntina, na ntina oyo elobami nzokande effet ezali na mokano, lokola "ntango nyonso oyo Moize azali kotangama" (2 Bakolinti 3:15), elingi koloba makomi na ye, lokola na bandakisa ya ndenge moko oyo esi elobelami kozanga kolobela lolenge ekeseni ya masese bango moko:

(2.) Ya Effet, na effet oyo etiamaki pona cause; ntina elingaki koloba, kasi mbano oyo epesamaki nkombo -- lokola na Matai 13:37-38, epai balobaka ete "mwana ya moto" alonaki "momboto ya malamumu" na mokili, elingi koloba, "bana ya bokonzi," mpe "zabolo" alonaki "matiti mabe," "bana ya moto mabe." Klisto alonaki mpenza te "bana ya bokonzi," kasi liloba ya Nzambe oyo na nzela na yango babotamaki. Ndenge moko mpe, zabolo alonaki mpenza te "bana ya moto mabe," kasi lokuta oyo na nzela na yango babotamaka.

(3.) Ya Sujet, na sujet oyo epesameli nkombo kasi lokola adjunct – eloko moko oyo etali to oyo ezali na yango ezala na mokano, lokola (a) Yesu alobi na Saulo, "Mpo na nini ozali konyokola ngai?" (Misala 9:4), kolobelaka minyoko ya bayekoli na ye; lisusu (b) Yesu koloba na bayekoli na ye ya "κόπος," "Bómela yango nyonso" (Matai 26:27), mbeki yango etiamaki mpo na biloko oyo ezali na kati;

(4.) lokola bizaleli yango ekesenisaka mokomoko na yango na mosusu.

b. Ironie ezali. Liloba oyo esalelami uta na grec eironeia, uta na eiro, dissembler na elobeli – oyo alobaka likambo moko nzokande alimboli mosusu. Ntango basaleli yango lokola elilingi ya maloba, oyo ezali na mokano ya kokosa te, "komonisa lokola moto mosusu elimboli likambo oyo bakanisaka ete azali lokola moto oyo azali kosala lokola azali na mayele to lokola azali kosala lokola moto." Na yango, ironie ezali "lolenge moko ya maseki, ya koseka, to ya kotyola ya pete, oyo ezwaka lolenge ya koloba oyo ndimbola oyo ekanamaki ezali ekeseni na ndimbola ya solo ya maloba, lokola ntango basaleli maloba ya masanzoli esika oyo balingi kopesa foti." (Webster) oyo azali na likambo yango.

Dungan (nkasa 316-318) alobi boye: "Ironie ekoki komonana (1) na maloba oyo mokomi alobi: alobaka ntango mosusu ete makambo mosusu elobamaki mpo na kotyola. (2) Emonanaka ntango mosusu na mongongo to na accent, to na lolenge ya molobi. (3) Tango mosusu ekoyebana na bizaleli ya adresse: soki molobi azalaki kosala na lolenge wana ya komimonisa." mpo na kosekisa, ekozala petee mpo na koyeba (4) Kolekisa ndelo ya masanzoli, ntango biso mibale toyebi likambo mpe mokomi, ekosalisa biso tóyeba mokano (5) Ntango basalelaki monókó yango na monókó, mpe esili konyatama, ekoki kozala na eloko moko te na lolenge ya maloba oyo emonisi ete ezalaki diskur ya kosekisa mpo na ko découvrir na ton ya accent oyo ebungaki biso na distance mpe na temps.

"Makomi ezali na bandakisa mingi ya maseki, kasi na mibeko topesi déjà mpo na bomonisami na yango, tokotanga kaka mwa ndambo, mpo ndimbola ya solo na [mingi] likambo nyonso ezali mpasi te." Avers Dungan, oyo azali na mbula 19.

Na nsima, atángi mpe azongeli maloba, mpe na bantango mosusu alobeli na mokuse mikapo oyo elandi, oyo tozali kotángi kaka: 1 Mikonzi 18:27; 1 Mikonzi 22:15-18; Yobo 12:2; Basambisi 10:14; 1 Bakolinti 4:8-13;

longola se Misala 2:13, oyo likolo na yango alobi boye: "Ya solo, balingaki kososolama lokola balobi ete balangwe masanga; kasi kotonda na vinyo ya sukali elingaki kolangwisa bango te. Balingaki koloba oyo tolingaki koloba ntango tolobi mpo na moto ete 'azali na esengo' to ete "atondi na miliki." Balobi likambo moko, kasi balingi koloba likambo mosusu."

(Ekoki kokanisama ete mpo na kozanga ya lolenge mosusu oyo epesameli nkombo oyo ebongi koleka, Keach (P.33) azali kokotisa makambo mosusu oyo elobelami na ndenge ya lokuta, na nzela ya komekama, lokola ntango Nzambe alobaki na Abalayama ete: "Kamata sikoyo mwana na yo, mwana na yo se moko Yisaka, oyo olingaka, mpe kende na yo na mokili ya Moria, mpe pesá ye kuna likabo ya kotumba likoló ya moko ya bangomba, oyo ngai ekolakisa yo" (Genese 22:2). Ndenge moko mpe, ntango Lota abengisaki baanzelu, oyo na ntango wana akanisaki ete bazali bato, mpe balobaki ete: "Te, kasi tokofanda na balabala butu mobimba," nzokande bazalaki mpenza na mokano ya kofanda elongo na ye, mpe kobikisa ye mpe libota na ye na kobebisama ya Sodoma na ntango oyo elandaki (Genese 19:1-16). Lisusu, ekotisamaki na ye ezalaki likambo oyo esalemaki na mosala ya Nkolo na biso oyo asalelaki ezaleli ya kofinga mpe elobeli mpo na komeka bosembo mpe bondimi ya mama mopaya oyo azalaki kobondela ye abikisa mwana na ye ya mwasi oyo anyokwamaki makasi, mpe na nsuka alobaki na ye ete, "Ee mwasi, kondima na yo ezali monene; ezala mpo na yo lokola olingi," mpe mwana na ye ya mwasi abikisamaki uta ngonga wana [Matai 15:21-28].)

c. Lisese ya elilingi. Yango euti na maloba mibale ya Greke, meta, koleka, to koleka mpe pherin, komema, to komema na ndimbola ya komema. Na rhétorique esalelamaka mpo na liloba to fraze oyo ezali kolakisa mpenza lolenge moko ya eloko to likanisi na esika ya mosusu na lolenge ya kopesa likanisi ya bokokani to bokokanisi kati na yango (masuwa ezali kotimola mbu; volley ya kolapa ndai). Lisese ekoki kotalelama lokola lisese oyo ekangami, bokokanisi oyo emonisami na oyo ya liboso (sourcil ya marbre) ezali polele na oyo ya nsuka (sourcil ya mpembe lokola marbre). (Webster) oyo azali na likambo yango.

(Esengeli koloba liloba mosusu na ntina ya meta, mpamba te na nse ya "Métonomie" esalelamaki lokola oyo ezali komonisa mbongwana, mpe sikawa lokola oyo eleki, to koleka. Yango ezali mpo ete ezali liloba oyo ekoki kobongwana mingi, oyo ezali na bandimbola ndenge na ndenge oyo ezali na boyokani engebene na contexte. Webster, oyo emonisami na paragafe oyo eleki, alobi ete elimboli kati na, na, nsima; mpe lokola liboso elimboli na motindo mobimba elongo na, nsima, oyo ezali kolakisa (a) nsima, elonga, mpe (b) mbongwana, bokumbi, botiami, koleka, koleka, likolo.

Dungan amonisi ete: "lisese ezali mokuse mpe na nkanda mingi koleka lisese. Na ntina wana bato ya kala bazalaki kosalela yango mingi. Ezali komonisa bizaleli na nzela ya momonisi ya likanisi oyo ekanamaki kopesama, na kobenga eloko moko na nkombo ya liloba mosusu oyo ezali komonisa bizaleli oyo esengeli kosalama polele. Lisese yango elobi na malembe ete ezali lokola yango; lisese." alobi ezali yango. 'Nakolya bango lokola nkosi' (Hosea 13:8), ezali elilingi 'Yuda azali mwana ya nkosi' (Genese 40:9), ezali lisese."

d. Synechdoche, oyo azali. Engebene na Webster, liloba oyo euti na greke synekdoche, uta na synekdechethai, elimboli kozwa elongo – uta na syn, na, mpe ekdeschestai, uta na ek, out mpe dechesthai, kozwa.

Na rhétorique, Webster alobi ete liloba oyo ezali likolo ezali elilingi oyo mobimba ezali libanda mpo na eteni moko to eteni moko mpo na mobimba. "kasi," elimboli Dungan, "atako oyo ezali likambo monene ya trope oyo, yango ata moke te kosilisa yango." Na yango, akómisi bosaleli na yango na makambo motoba mosusu oyo ezali na boyokani oyo tokokotisa, kopesaka bandakisa na ye ya bandakisa nyonso mwambe, ndenge elandi.

(1.) Mobimba etiamaki mpo na eteni. Na Luka 2:1, endimami ete uta na Augusto, mobeko moko ebimaki ete "mokili mobimba esengeli kokomisa nkombo." Yango ekokaki te koyamba mingi koleka bitúká ya Loma, oyo ezalaki mpenza monene mpe monene.

Na elilingi oyo balobelami bokonzi ya likoló mbala mingi, ntango elingi koloba kaka eloko moko ya bokonzi yango. Masese oyo ezali na Matai 13 ezali kolimbolama te na hypothèse mosusu – liloba "bokonzi" esalelami tango kaka eteni moko na yango elingi koloba na likambo moko na moko – lokola "Bokonzi ya lola ekokanisi na moto oyo alonaki mboto na elanga" (v.24); "Bokonzi ya lola ezali lokola mbuma ya moutarde" (v.31); "Bokonzi bwa lola bozali lokola levire, oyo mwasi azwaki, mpe abombaki na kati ya mezire misato ya farini, kino nyonso ekómaki levire"; mpe bongo na bongo.

Na nse ya elilingi oyo, Lazare (Luka 16:23) atiemaki mpo na elimo ya Lazare oyo ba-anjelu bamemaki na ntolo ya Abrahama. Mpe, na Yoane 19:42 mpe 20:2, tozali na elilingi oyo esalelami mpo na Yesu mpe Nkolo mpo na nzoto na ye, etandamaki na lilita mpe na nsima ezalaki te na lilita.

(2.) Eteni oyo batye mpo na mobimba. Na Genese 46:27, "milimo nyonso ya ndako ya Yakobo oyo eyaki na Ezipito, ezalaki ntuku ntuku na zomi." Liloba "molimo" awa, lokola na bisika mingi na Biblia, etele mi mpo na bato – eloko moko oyo epesameli nkombo, kasi moto mobimba azali na mokano. Yango ezali mpe mbala mingi na lobiko ya basumuki – mobimba ya ba conditions oyo ekanamaki na bosaleli moko.

Mbala mingi ezali "kondima." Mpamba te soki yango ezalaki te, eloko mosusu ekokaki kolanda te. Na yango, bayebisaki mobateli ya boloko ya Filipi, "Ndimela Nkolo Yesu Klisto, mpe okobika, mpe ndako na yo" (Misala 16:31); kasi na nsima liloba lya Nkolo lisakolamaki epai ya ye mpe ndako ya ye, mpe bango banso babatisamaki, kondimelaka Nzambe (v.32-34).

Ntango ntoma Petelo, oyo bandeko na ye mosusu ya Bayuda na Yelusaleme batyolaki ye mpo ete akotaki "epai ya bato oyo bakatamaki ngenga te" mpe alyaki elongo na bango, alobelaki makambo oyo ememaki liboso mpe esanganaki na mbongwana ya ndako ya Korneye na Kaisale, bandeko na ye na Yelusaleme "bafandaki kimia na bango, mpe bakumisaki Nzambe, balobi ete, Bongo Nzambe apesi mpe bato ya bikólo mosusu boyamboli mpo na bomoi" (Misala 11:18), kolobelaka yango kaka – atako, engebene na Misala 10:48, bapesaki bango mitindo ete "babatisama na nkombo ya Nkolo" – kasi kozanga ete makomi ya Misala 10 eloba eloko moko ya polele na ntina ya boyamboli, atako yango ezali kopesa likanisi.

(Ezali kopesa likanisi na yango mpo na koloba ete oyo epesamaki mitindo ezalaki libatisi ya "mai" (10:47), "na nkombo ya Nkolo" (v.48) – "Nkolo Yesu Klisto" 11:17 – mpe ezala boyamboli mpe libatisi na nkombo ya Yesu Klisto ezalaki mpo na bolimbisi ya masumu, engebene na kosakola ya Petelo liboso (Misala 2:38). Kasi na contexte mosusu moko na moko ya mitindo oyo kaka elobelami kozanga mokano ya kolongola mosusu, to basusu.)

Na likambo ya Saulo ya Tarse, oyo asengelaki kokende na engumba ya Damas esika bakoyebisa ye nini "asengeli kosala" (Misala 9:6), bayebisaki ye "abatisama, mpe asukola masumu na yo, kobelela nkombo ya Nkolo" (Misala 22:16). Kasi mibu sima, lokola ntoma Paulo, akomaki ete "oyo akobelela nkombo ya Nkolo akobika" (Baloma 10:13) – kozanga kolobela libatisi.

Lisusu, ndenge moko longola se na sima, na Pantekote, ete ntoma Petelo alimbolaki ete koya ya Molimo Mosantu mokolo wana ezalaki elembo ya ntango oyo "ekosalema, ete moto nyonso oyo akobenga nkombo ya Nkolo akobika" (Misala 2"21) – kolobela eloko mosusu te. Nzokande, ntango lisukulu na ye etobolaki mitema ya bato mingi oyo basalaki ingénierie to bandimaki kobakama na ekulusu ya Klisto, mpe alingaki koyeba na ntina ya Petelo mpe bantoma mosusu nini basengeli kosala, Petelo ayebisaki bango ete babongola mitema mpe babatisama na nkombo ya Yesu Klisto mpo na bolimbisi ya masumu (Misala 2:38) – koloba eloko te na ntina ya kobenga nkombo ya Nkolo.

Na moko na moko ya makambo, etinda to ezalela moko ya lobiko esalemi mpo na kotelema mpo na nyonso oyo esangisi yango.

(3.) Ntango etyami mpo na ndambo ya ntango. Nzela mobimba na kati ya makomi lolenge oyo ya maloba ya Orient ezwami.

Ndakisa, na Levitike 25:46, "Na kati na bango bokozwa baombo na bino mpo na libela," elobelamaki na Yisalaele na ntina ya bikolo ya zingazinga mpe na bapaya oyo bafandi kati na bango, na bokeseni na bandeko na bango moko oyo bakokaki komitekisa epai na bango mpo na bobola, oyo basengelaki kotalela lokola basali ya mosala (baombo te) kino na mobu ya yubile, ntango basengelaki kozala babimisami, mpe basalelaka te "mpo na libela" – elingi koloba, na bomoi na bango mobimba – elingi koloba te ntango nyonso oyo ekoya.

Lisusu, na libondeli ya Yona epai ya Nzambe uta na libumu ya mbisi oyo emelaki ye (Yona 2:1-9), amonanaki lokola akanisaki ete komela ye boye esengeli kozala lolenge ya Nzambe ya kobikisa mpe kobatela ye, lokola ezalaki solo, mpo na v.6 mosakoli alimbolaki likambo oyo akutanaki na yango nsima ya kobwakama na mai monene na Mbu ya Mediterane, kolobaka ete: "Nakitaki na nse ya mai." bangomba: mabele na ba barres na yango ezalaki zingazinga na ngai mpo na libela: Nzokande omemi bomoi na ngai uta na kobeba, Ee Nkolo Nzambe na ngai" (emonani ete elobamaki na lolenge ya kozela na botondi mpe ya elikia ntango azalaki na libumu ya mbisi).

Dungan, oyo azali. Atako asaleli Yona lokola ndakisa te, amoni ete libela elembisa eleko oyo ezali na yango," mpe akobi boye: "Soki balobaki na mokonzi 'kozala na bomoi libela,' yango elimboli bomoi molai, mpe atako bongo bomoi ya moto. Soki elobelaki ekolo moko, elingaki kotandama kino ekolo wana ekopanzana mpe ekolo ekobebisama. Soki tokokaki koyeba yango na boyokani na ntango [seko te], tokokaki kozala na ntembe te ete ekosilisa eleko yango. Kasi soki ekómi koleka bisika oyo ntango, ezali bongo ndelo te, esengeli kozala na ndimbola nyonso oyo ekoki kokangama na liloba yango. Yango wana, lokola liloba yango esalelamaka ntango mosusu na ndimbola ya elilingi [ya ntango moke], elandi te ete esengeli ntango nyonso kososolama bongo."

(4.) Boike etiamaki mpo na bomoko. Dungan lisusu: "Masuwa oyo ememaki Noa na mpela epemamaki na bangomba ya Ararat (Genese 8:4). Ekokaki kopema koleka moko te. Mpo na moto oyo amesanaki na lolenge wana ya koloba, ekozala na eloko moko te ya kokamwa na elobeli yango. awa ezalaki na bangomba misato, to bangomba, mpe na moko ya bangomba yango masuwa epemamaki."

Lisusu: "Mpe esalemaki ete, ntango Nzambe abebisaki bingumba ya patatalu, ... akwesaki bingumba oyo Lota afandaki" (Genese 19:29) – nzokande Lota afandaki kaka na engumba moko, Sodomo" (19:1).

Lisusu: "Nani alingaki koloba na Abraham, ete Sara apesa bana mabele" (Genese 46:7) – nzokande abotaki ata mokolo moko te kaka mwana moko, Yisaka, mpe balakaki ye mosusu ata mokolo moko te.

Lisusu: "Nkolo alobi boye: Botelema na banzela, mpe botala, mpe bosenga banzela ya kala, oyo nzela ya malamuzi ezali, mpe botambolaka kati na yango, mpe bokozwa bopemi mpo na milimo na bino" (Yilimia 6:16).

Dungan: "Yango ekoki kozala ntina ya bomoko oyo ntoma moko asalelaki mpe boike na ntoma mosusu, ntango bazali kolimbola likambo moko. Mbala mingi Matai ná Malako bakesenaka na likambo yango. Matai azali na mibali mibale oyo bazalaki na bilimu mabe na Gadara; Malako azali na moto moko. Marko alobeli mosengi moko oyo akufá miso na Yeriko oyo alingaki kobikisama; Matai azali na mibale. Marko alobeli ndenge oyo bato bakotaki na Yelusaleme mpo azala likoló ya mwana ya mpunda moto afandaki ata mokolo moko te na mpunda mpe mwana ya mpunda.

(5.) Bomoko put mpo na boike. (a) "Yango wana mobali akotika tata na ye mpe mama na ye, mpe akokangama na mwasi na ye, mpe bakozala mosuni moko" (Genese 2:24) – elingi koloba mpo na mibali banso na ndenge ya monene, libala ebandisami mpo na loposo. (b) "Tika mai ebimisa mingi ekelamu ya bomoi oyo ezali na bomoi, Oyo mai ebimisaki ebele, mpe bandeke ete epumbwa likolo ya mabele na etando ya polele ya lola (Genese 1:21).

"Moto oyo andimi" eteleme mpo na baye banso bandimi, etc. Mpe na Nzembo 1:1, "Moto apambolami" elakisi bapambolami baye banso batambolaka lokola balimbolami.

e. Catachrèse oyo ezali na kati. Yango euti na liloba ya Greke katcahresis, kosalela na ndenge ya mabe, euti na kata, contre, mpe chresthai, mpo na kosalela. Na rhétorique, ezali bosaleli mabe ya liloba moko mpo na mosusu (mutual for common); lisusu, kolongola liloba na ndimbola na yango ya solo, lokola na trope ya makasi, to lisele ya kosangisa ("Kozwa bibundeli na mbu ya mikakatano." Shak.). Na filozofi, ezali kosalela liloba na lolenge oyo ebongi te na nzela ya libunga na oyo etali ebandeli na yango, lokola calcarifère [oyo ezali na lolenge ya spur] mpo na calcifère [oyo ememaka, ebimisaka, to ezali na calcite, to carbonate ya chaux]. (Mosali ya Internet.)

Catachrésis, Hyperbole, mpe Allegorie, elobelami na Keach lokola "bolingo" amonani lokola alingi koloba oyo ezali na boyokani makasi mpe emonani lokola na makasi oyo emati, lokola bosaleli oyo nakuti te na moko ya ba diksionere na biso ya lelo ya mikanda ya boyekoli maloba. Epayi na ye, Catachrèse ezali surtout « affection » ya « métaphore » na « métonomie ». Yango ememi ngai na ko suspecter que ba livres na biso ya lelo ya études ya maloba e traité ba catégories "catachrestiques" na ye kaka lokola partie ya catégorie oyo ezali « affections ».

Alobi ete "na nzela ya métonomie catachrématique" na 1 Bakolinti 11:10, "kozipa motó ya mwasi, babengaka yango exousia, 'nguya,' (mpo ezali elembo ya kozanga kosala ete azali na nse ya bokonzi ya mobali)."

Lisusu, "Na oyo etali kondima mpe ndimbola ya maloba, Lev. 26:30, biteni ya bikeko bibengami bibembe, na lisele moko ya makasi [ebakisami makasi], oyo ezali kolobela bibembe ya bato oyo tolobeliboso, Mib.16:7."

(LIYEBISI: Nakoki komona boyokani moko te ya Det.16:7 na "bibembe ya bato oyo tolobeliboso," mpo ete "elobelami liboso" na Levitike 26:30 yango moko, nzokande Deteronome 16:7 elobeli kobongisama ya mwana-mpate oyo bapesaki mbeka na ntina na kokumisa feti ya Elekeli, oyo Keach alobeli na nsima, mpe esengelaki kotyama na ebandeli ya elambo wana ya sika fraze.

Keach, na paragrafe na ye ya ebandeli, alobi na Catachrésis, ete "ebengami na Latin abusio, mabe, lokola te lokola nde makomi mosantu esalelaki maloba moko na ndenge ya mabe, kasi mpo ete makambo oyo mazali katachrèse, ekeseni na makambo mosusu na momeseno ya koloba na mikili ya molunge, mpe ezali na elobeli mpe boyokani ya makasi koleka. Lolenge ya makomi ezali mosantu mingi, mpe peto uta na mbeba, to indecency, ya oyo." tozwi mwa bandakisa ya lolenge misato."

Yango esengeli mpenza kolimbola ete makomi masalelaki te elobeli ya mikili ya molunge to ya elilingi oyo eyokani te na elobeli ya batangi oyo balobeli mbala moko, kasi soki ebongolami mpenza na monako mosusu oyo ezali na momeseno ndenge moko te ya koloba na mikili ya molunge, ekozala mpasi mingi mpo na kokanga ntina na yango mpe na yango ekoki komema na bandimbola ya mabe. Yango nakomeka na nsima komonisa yango na ndakisa. Kasi sikoyo tozali komona mitindo misato ya Catachrésis ndenge Keach alakisaki yango.

"1. Na oyo etali kondima mpe ndimbola ya maloba." Ndakisa ya 1 Bakolinti 11:10 ("nguya" na motó ya mwasi) mpe Levitike 26:30 ("bibembe" ya bikeko), oyo esi tolobelibawa na likoló, ezali ya lolenge oyo: "métonomie catachrésique" mpe "métaphore ya lièvre." Ndakisa mosusu ya Keach ezali na Deteronome 16:7, oyo esi elobelami, epai alobi ete: "Kolamba bashal etiemaka mpo na kotumba mwana ya mpate ya pasika, oyo esengelaki kolamba te, kasi kotumbama, na etinda ya Nzambe, Exode 12:9, etc."

Ezala Biblia King James Version ya 1611 mpe American Standard Version ya 1901, etangamaki "kotumba." Kasi na marge, oyo ya suka etangami, "to lamba." Mpe Concordance Analytique ya Young epesi ndimbola na yango lokola "kolamba, eteli, kolamba," mpe etangi mabongoli na yango na Kondimana ya Kala lokola "kolamba," mbala 1; kopumbwa, 1; kotumba mampa, 2; kotoka, 6; kotumba, 2; kopumbwa (sod), 11; kozala na mai, 4; kobimisa ete eteli, 1. Lisusu, buku Exhaustive Concordance of the Bible ya Strong, elobi ete bashal, oyo ebengamaka bawshal' ezali mosisa ya liboso; malamu mpo na kotoka; yango wana, esengeli kosalema na

kolamba; na ndenge ya elilingi, kokola: -- kotumba, kolamba, kobimisa, kotumba, kotoka, kopola (kozala na mai).

"2. Na oyo etali kosangisa maloba ntango maloba mosusu (na lisesse mingimingi) masangani esika moko, oyo emonani lokola ekokani malamumu te, lokola Kobima 5:21, epai balobi ete ezali nsolo mabe na miso, oyo eyokani malamumu na mabulu ya zolo, oyo ezali kolakisa mabe monene."

(NOTE" Idiome ya Liebele oyo tolobeli liboso ebongolami na idiome ya Lingelesi na King James Version lokola "koyinama na miso ya Farao, mpe na miso ya basaleli na ye," oyo biso batangi ya Angleterre tozali na esengo na yango, atako koyina yango esalemaka na psyche na esika ya miso.)

Lisusu, "Kobima 20:18, 'Mpe bato banso bamonaki nkake mpe nkake, mpe makelele ya kelelo,' oyo kaka nkake, ezali komonana, basusu bayoki. Na yango mpo na komona mongongo, Em. 1:12. Tala Mat.7:21,22, mpe 10:15, 1 Tim. 6:19, 2 Kol. 5:7, 2 Tim. 2:19&c, mpo na bandakisa mosusu.)

3. "Na oyo etali mbongwana ya maloba. Yango ezali ya makomi ya Kondimana ya Sika, mpe ya monoko ya Greke, oyo na kati na yango maloba mosusu esalelami mpo na kolakisa makambo ekeseni, mpamba te liloba moko mpe moko ya Liebele, (esika ezwamaki elobeli wana), ekoki kolimbola bongo. Na bongo Aiones, (aiones) secula ages, etiamaki mpo na mokili, Hab.1:6, mpo ete olam ya Liebele elakisi mibu nyonso mibale." mpe mokili, Mosakoli 3:11."

(LIYEBISI: Bobongoli ya King James ezali kotanga boye: "atye mokili na mitema na bango," nzokande Version Standard americaine ebongoli yango na makomi lokola "atyá boseko na motema na bango," kasi elobi na notí moko ya pembeni, "to, mokili.")

Kokoba, Dorean, gratis 'na bonsomi' etiamaki mpo na maten, frustra, 'pamba,' Gal.2:21, uta na liloba ya Liebele chinnam, oyo elakisi (pamba) lokola ekesenisami, na effet oyo ezalamaki, to likambo, Nzembo. 109:2,3."

(Commentation: Bandakisa ya adverb grece Maten, mpamba, to mpamba, ezali solo na Matai 15:9 mpe Malako 7:7 "Causeless," mbala 1; "ofele," 1; "na bonsomi" 1; "Innocent," 2; "Mpo na eloko te," 1; "Na mpamba," 2 (Masese 1:17; Ezekiel 6:10); "Kozanga ntina," 15; "Kozanga ntalo," 1; mpe "kozanga lifuti," 1. Kasi engebene Keach esalelami na Nzembo 109:2-3 na ndimbola . ya "pamba" na ndenge oyo ezali kuna elimbolami lokola esalemaki mpe elobamaki contre mokomi ezalaki "contradistinguished, from the hoped effect, or event" – emonani ete na kozalaka na bokeseni na oyo azalaki kolikya mpe andimaki ete ebongi – te na liloba chinnam yango moko kozala na kati ya mokapo!)

Keach alobi lisusu: "Tala bandakisa mingi, Em 14:8, mpe 18:3, soki tokokanisi yango na Yobo 6:4, Mat, 6:34. Liloba oyo elakisi mabe, etiamaki mpo na mpasi mpo liloba ya Liebele ra'ah elakisi nyonso mibale. Tala Amosa 3:6, 1 Kol. 15:54, elongo na Amosa 1:11, Baebel 11:31, Yakobo 2:25, 1 Kol. 2:6, mpe 14:20, Kol. 3:14, mpe 4:12, 1 Yoane 4:18-20, elongo na Basambisi 9:16, mpe Mas.

LILoba: Baparagrafe nyonso oyo euti koleka epesami na Keach lokola bandakisa mingi ya esika oyo Kondimana ya Sika ya Greke esaleli liloba moko na ndimbola oyo emesanaki te na monoko ya Greke, kasi mpo ete liloba ya Liebele ya Kondimana ya Kala oyo ezali komonisa soit directement to indirectement ezali na yango lokola moko ya ba sens na yango – na bakomi ya Kondimana ya Sika basengeli kokanisa ete bameseni na likambo ya boye na ngambo ya batangi na bango ya penepene, mpo na kosalela yango kozala "peto na mbeba nyonso." Ndenge elobami, mpe nandimi malamumu na Keach. Kasi nasengeli koyambola ete nazali na makoki te ya komona ata boyokani moko ya boye kati na mikapo ya Kondimana ya kala mpe ya Sika oyo etangami likolo lokola "ndakisa mingi." Mpo na ngai, bakokani mingi na oyo mokomi ya Mosakoli alobi na 2:21 ya misala na ye; "Bongo natalaki misala nyonso oyo maboko na ngai esalaki, mpe mosala oyo nasalaki makasi mpo na

kosala; mpe, tala, nyonso ezalaki mpamba mpe kobunda nsima ya mopepe; mpe litomba ezalaki te na nse ya moi" American Standard Version).

Nzokande, bafraze mibale ya nsuka na ngai ezali ata moke te kolimbolama lokola elimboli ete makomi ekoki kolimbolama na mabe te mpo na kokesenisa malamau te kati na bosaleli ndenge na ndenge ya maloba mosusu ya ntina. Na matoyi na ngai moko nayokaki mokolo moko moto moko ya malamau mpenza mpe mosakoli ya sembo, kasi na mateya moke, na elikya nyonso kosalela Matai 7:13-14 lokola makomi ya elembeteli ya ntina ya libatizi ya mai lokola ezalela mpo na lobiko. Na kobenda likebi malamau na likambo oyo ete mokapo yango etangi ete "esika ezali porte, mpe nzela ezali moke, oyo ememaka na bomoi," mpe ete mobulu ekomami strait te "semba," abakisaki na esengo nyonso ete soki otali diksionere ya malamau okomona ete "strait" elimboli nkingo ya mai ya moke oyo ekangisaka bisika mibale ya minene ya mai, mpe ete yango esalaka ete elobela batisimo ya mai. Yango ezalaki atako liloba "détroit" na makomi wana esalelami na sima lokola synonyme ya "etroite," mpe ezali na référence moko te na mayi koleka "etroite" ezali na yango. Lisusu, ntina oyo nkingo ya mai ya moke oyo ekangisaka bisika mibale ya minene ya mai babengaka yango "détroit" ezali ete ezali moke – na esika ya kozala mpo ete ezali mai! Utilisation ya ndeko malamau ya "détroit" ezalaki évidemment Catshresis.

Kasi moto moko te ayebi makambo nyonso, mpe kozala na mayele mingi na likambo moko ezali garantie te ya kozala na makoki na likambo mosusu. Mosakoli moko ya mokóló ayebisaki ngai mokolo moko mosakoli mosusu ya mokóló oyo azalaki na mayele mingi mpe na mayele lokola mobateli ya kondima na oyo etali mitinda ya liboso, oyo, na kosakolaka lisukulu moko oyo elobelaki kobongwana ya Cornelius, alobaki na maloba na ye na maloba ya ebandeli na ntina na ndenge oyo asengeli kozala mosani monene – “mokonzi ya basoda ya etuluku oyo babengaki etuluku ya bato ya Italie” (Misala 10:1)! Kasi liloba "bande" na libongoli wana ezalaki na référence na groupe ya ba soldats (speira, cohorte), ya ba musiciens te, mpe elakisami bongo na marge ya American Standard Version mpe ekotisami na makomi ya mabongoli ya sima – to "Regiment," lokola na New King James Version. Donc, Catachrésis mosusu.

Kasi Catachrésis moko ya makasi koleka moko to mosusu oyo tolobeli awa na likoló, oyo ezalaki na makambo na yango ya kosekisa mpe ezalaki mpenza ya mboka, ekotaki na ntembe ya masolo ya kala ya Christogie ya bikeke ya ebandeli ya boklisto oyo eninganisaki mpe kutu ekabolaki lingomba na mokili mobimba, esalaki ete amperere Loma Constantin abenga likita ya liboso ya oecuménique na Nicée na Asie Mineure, na mobu 321 T.B., mpe esali ete makambo oyo eumelaki te ya ntembe ya libongoli ata kino na mikolo na biso mpo na koyeba soki Klisto lokola Mwana ya Nzambe monogènes asengeli kolimbolama na libongoli lokola "Mwana se moko" ya Nzambe to "Mwana se moko," mpe na ata Yisaka kobengama "mwana se moko" ya Abalayama na Baebele 11:17 ya King James Version ya 1611 mpe ebatelami na English Revised Version ya 1881 mpe American Standard Version ya 1901, atako azalaki mwana na ye "se moko" te mpe mwana na ye "se moko" te – mpo Abraham abotaki mwana mosusu, Ismaele na Agare, mpe motoba mosusu na Katurah. Yango ezali kolakisa ete ezali na likambo moko ya adjectif ya Greke monogènes oyo moko te kati na oyo tolobeli awa na likoló amemi, oyo ezali “bobele moko ya lolenge moko,” mpe oyo Yesu ná Yisaka bazalaki. Esalelamaka mpe mpo na mwana mobali se moko to ndeko ya lolenge ya moboti na ye. Libongoli ya Kondimana ya Sika (1988) ya Hugo McCord, mpo na kondima yango, ebongoli yango na bosikisiki mpo na Klisto mpe Yisaka lokola “oyo ekeseni na mosusu,” mokomoko azali ndakisa se moko ya lolenge na ye.

(Clément ya Loma, akomaki mpo na Phoenix oyo balobaka na masapo, abengaki yango ndeke monogènes, oyo balobaka ete ezalaki kaka na lolenge moko na yango oyo efandaka na eleko moko boye. Talá Arndt & Gingrich, Lexicon grec-anglais du Nouveau Testament et autres Early Christian Literature; lisusu 1 Clément 25:2).

f. Hyperbole oyo ezali koleka. Liloba oyo euti na liloba ya Greke huper, likolo, likolo, koleka, mpe bole, uta na bolein, kobwaka. Webster alobi boye: "Elobeli ya elilingi oyo elobeli yango ezali kolekisa ndelo ya ndimbola oyo ekanamaki kopesama, ya to oyo na yango biloko emonisami lokola monene to moke, malamau to mabe koleka, koleka ndenge ezali mpenza; maloba oyo elekisaka ndelo na nzela ya mposa makasi to esengo makasi."

Dungan alobi boye: "Esengeli kozala na mobeko moko te mpo na ndimbola ya hyperbole, longola se kobatela liboso ya makanisi mokano ya mokomi, mpe monoko ekomilimbola yango moko. Ezali bobele koyeisa makasi, mpe esalelami te na mokano moko te mpo na koloba mabe makambo oyo ezali na likambo yango. Ya solo, kosala ete maloba oyo ezali solo, tokomona ete Biblia ezali na ngambo mpo na makambo mingi ya lokuta; kasi ntango tozali kotalela bato ya ndenge wana na Makomami ndenge tozali kotalela yango." esika mosusu, likama ezali te ya kozanga kokanga ntina na yango."

Mwa bandakisa: (a) Banongi zomi oyo Moize atindaki mpo na kotala Mokili ya Ndaka bazali kopesa lapolo ete: "bingumba ezali minene mpe ekangami na lopango kino na lola" (Deteronome 1:28); na ngambo mosusu, ya bafandi na bango, "mpe tozalaki na miso na biso lokola ba nsoso. Mpe biso mpe tozalaki na miso na bango" (Mituya 13:33). (b) "Nzambe apesaki Salomo bwanya mpe bososoli mingi koleka, mpe motema monene, lokola zelo oyo ezali na libongo ya mbu." (1 Mikonzi 5:29). (c) Ntoma Paulo alobi: "Ngai oyo nazali moke koleka basantu nyonso, ngolu oyo epesami" (Baefese 3:8). (d) Lisusu Yoane akomi boye: "Mpe ezali na makambo mosusu mingi oyo Yesu asalaki, oyo soki ekomami moto na moto, nakanisi ete ata mokili yango moko ekozala na mikanda oyo esengeli kokomama te" (Yoane 21:21).

g. Lisese ya elilingi. Liloba yango euti na lokótá ya Greke allos, mosusu, mpe agoreuo, mpo na koloba, "mpe bongo elimboli koloba likambo mosusu koleka oyo monoko yango elimboli mpenza, oyo Philon, nkolo-mokolo ya kala na kosalelaka masele, abengi ndimbola ya elimo ya mozindo koleka." (AT Robertson, Word Pictures in the New Testament, na oyo etali lisese ya Paulo mpo na basi mibale [Sarah mpe Agare] na Bagalatia 4:21-31).

(Engebene Encyclopédie ya sika ya Columbia, 1975, Philo abotamaki pene na 20 liboso ya ntango na biso mpe akufaki pene na mobu 50 nsima ya liwa ya Klisto. Moto moko ya mayele ya Bayuda oyo ayebani mingi mpe mystique ya Alexandrie, Ezipito, azalaki na bopusi monene likoló na makanisi ya Bayuda mpe ya boklisto, mingimingi kati na bato ya Teoloji ya Alexandrie Clément (bonned) (bonned 150). komeka koyokanisa lingomba ya Biblia na filozofi ya Bagreke, na elikya ya kokamwisa malamumu mokili ya filozofi ya Bagreke na kosalaka bongo akolisaki lolenge ya elilingi mpo na kolimbola makomi, oyo epesaki ye likoki ya kozwa mateya mingi ya filozofi ya Bagreke kati na Pentateuche.)

Paulo, kolobaka na bofuli ya bonzambe mpe na bopusi ya Philon te, alobaki te ete oyo azalaki kozongela ekomamaki na ebandeli lokola lisese, kasi, na maloba ya solo, engebene na makomi ya Greke, ezalaki « kozala allegorisé », elingi koloba, na ye moko – (a) kosala ete basi mibale, mosali ya ndako (Agare, alobeli na nkombo) mpe mwasi ya bonsomi (Sarah, alobeli na nkombo te), na oyo Abrahamama azalaki na bana mibale ya mibali, mpo na kotelema mpo na "mayokani" mibale, ya Kala uta na Sinai na Arabie, mpe ya Sika uta na Yelusaleme oyo euti na likolo mpe na bonsomi: (b) kosala ete bana na bango ya mibali bamonisa "bana" ya mayokani moko na moko: (1) bakristu, oyo babotamaki na bonsomi na nse ya Klisto, mpe (2) Yisalaele ya mabele, na boombo na nse ya mobeko ya Moize; mpe (c) makomi oyo elobi ete, "bengana moombo mpe mwana na ye; mpo mwana ya moombo akozala mosangoli ya libula te elongo na mwana ya mwasi ya bonsomi."

Lisoló ya Dungan na ntina na lisese ekómi pene na nkasa 12, elobeli liboso ndimbola mpe na nsima apesi mwa bandakisa ya ntina: (a) Nzete ya vinyo oyo babimisaki na Ezipito (Nzembo 80:8-16); (b) Kokila bilei oyo ebongi te lokola molulu mpamba (Matai 9:14-17); (c) Kolata bibundeli mobimba ya Nzambe (Baefese 6:11-18); (d) Banzete ya olive ya malamumu mpe ya zamba (Baloma 11:15-24) – oyo ya nsuka epesami

likebi ya sipesiale na nkasa misato mpo ete apesaki mpasi mingi na ba exegetes koleka oyo mosusu nyonso na Biblia, na "makambo mingi oyo batyaki na kati na yango koleka oyo Paulo akanisaki"; (e) Mayokani mibale (2 Bakolinti 3:6-16) – mpe epesami likebi mingi na mwa koleka nkasa misato, mpo pembeni ya banzete ya olive na oyo etali mpasi ya ndimbola, mpe kozala na eloko moko mingi na makanisi, na boye ete Dungan asala mwa bozongeli mpo na bokokanisi. Abengi "ba allegories doubles" mibale ya suka – lolenge oyo kozala na milongo mibale ya makanisi, moko etiamaki likolo ya mosusu, kosala yango mpasi mingi mpo na kolimbola mpo na kozala na yango mbala mibale mpo na makanisi ya molimboli mpo na kosala na yango, mpe na nsima koluka

ntina ya bokokanisi – longola se ete na masese ya Paulo atiki biso na kati na oyo alingi kokokisa na yango, mpe tosengeli kokeba na kotia mingi na kati na yango koleka ye kozala na likanisi.

Robertson, oyo totangamaki liboso mpo na ndimbola, alobi ete Paulo ayebaki mpe allegorie lokola lolenge ya rabbini ya exegesis (kasi oyo ezalaki ntango nyonso te kozanga kosalela mabe, Rabi Akiba, na ndakisa, kozwaka sens mystique na crochet mpe crook nyonso ya alphabet ya Liebele) – ete Paulo, nzokande, asaleli na mayele boyebi na ye ya allegorie na oyo ya basi mibale na Bagalatia 4:21-31.

Epai mosusu, Robertson alobi boye: "Basakoli ya boklisto na Alexandrie na ebandeli bakweaki na ba victimes ya méthode allegorique ya Philon mpe bamemaki yango na kolekisa ndelo na oyo etali sens ya polele ya lisolo [oyo Paulo asalaki te]. Lolenge wana ya kosakola ya kokamwa etikali naino na kozanga lokumu ya kosakola ya malamumu. Tosengi bino bómona ete Paulo alobi awa ete azali kosalela allegorie, kasi ndimbola ya momesano te. Ezali na ntina te koloba ete Paulos akanaki ete batángi na ye bándima ete lisese yango esalemaki na lisolo yango.

h. Lisese. Liloba oyo euti na proverbium ya latin, uta na pro, liboso, mpe verbu., liloba – yango wana, na etymologie, fraze oyo esalemi na mokuse na liloba, to lolenge na yango ya moke koleka, nzokande "lisese" (esengeli naino kotalela) ezali mingi mingi elobeli ya mwa molai, mpe bongo na "alegorie" (elobeli yango mbala moko likolo).

Ndimbola ya liboso ya Webster mpo na "lisese" ezali boye: "Maxime ya mozindo to ya oraculaire; fraze ya mayele; mbala mingi, na bosaleli ya Makomami, enigma; lisese; bosolo moko couched obscurely. Mingimingi Bib[lical]. Sikawa ozali koloba polele, mpe ozali koloba lisese moko te. Yoane 16:29."

Kasi na bosaleli ya Kondimana ya Kala esalelami mpe mingi na contexte oyo ezali kolakisa kokamwa, kotyola, mpe kotyola, atako etymologie ya liloba yango elingi koloba te, lokola na Deteronome 28:37: "Okokoma kokamwa, lisese, mpe liloba ya nkombo, kati na bato nyonso epai Yehova akokamba yo mosika" American Standard Version; "Bokokoma eloko ya somo pe eloko ya kotyola pe ya koseka na bikolo nionso esika Nkolo akobengana bino" (Nouvelle Version internationale). (Talá mpe mikapo nyonso oyo etángamaki awa na nse.)

Na Kondimana ya Kala mpe ya Sika ezwami na nse ya mbala 29 te, lokola libongoli ya maloba ata minei ya Liebele mpe ya Greke, boye:

Ebr. chidah, liloba moko kitoko, eloko ebombami (Habakuku 2:6); Ebr. Mashal. Lokola nkombo, lisese ya bokonzi, lisese, bokokani (Deteronome 28:37); 1 Samwele 10:12; 24:13; 1 Mikonzi 4:32; 9:17; 2 Ntango 7"10; Nzembo 69:11; Masese 1:1-6; 25:1*; Mosakoli 12:9; Yisaya 14:4; Yilimia 24:9; Ezekiele 12:22,23; 14:8; 18:2,3; mpe lokola verbe, kosalela lokola ekokani to liloba ya bokonzi, Mituya 21:27;

* Buku ya Masese ezali ndakisa ya ndimbola ya liboso ya Webster mpo na lisese "na ndimbola ya makomi," ndenge totángi yango likoló na ebandeli.

** Dungan abendi likebi na likambo oyo ete Matai 24:32 liloba "lisese" ezali na bosolo "lisese" na lolenge na biso ya koloba, lokola ebongolami likolo na Luka 4:23, oyo tokomona mpe na nse ya "Masese".

Nga. Enigma oyo ezali na kati. Liloba oyo euti na Greki ainigma, oyo ezali mpenza lisese, na nsima elilingi oyo ezali polele te. (Arndt & Gingrich, Lexique grec-anglais ya Kondimana ya Sika).

Na Kondimana ya Kala, "lisese" ebongoli liloba ya Liebele chidah mbala libwa : na Basambisi 14:12,13,14,15,16,17,18,19; mpe na Ezekiele 17:2, esika esalelami mpe lokola synonyme ya "lisese".

Ndenge esalelami na Septante (LXX), libongoli ya liboso ya Liebele ya Kondimana ya Kala na Greke (pene na mobu 250 liboso ya ntango na biso), esalemi esika oyo libongoli ya King James ezali kotánga "maloba ya

molili" (Mituya 12:8, "kokamwa" (Deteronome 28:37), "mituna ya makasi" (1 Mikonzi 10:1; 2 Ntango 9:1), mpe "maloba ya molili" (Masese 1:6) – nyonso ewutaki na Chidah.

Na Kondimana ya Sika esalemi kaka mbala moko, na 1 Bakolinti 11:12, "sikoyo tozali komona na nzela ya talatala na molili ['en ainiymati'] kasi na nsima miso na miso" – kosala boyokani liboso mpe nsima ya emoniseli ya boklisto na mobimba na yango epesamaki – liboso mpe nsima ya "kondima ... epesamaki mbala moko mpo na libela epai ya basantu" (Yuda 3), mpe ekomami mpo na kobatelama mpe makasi boyekoli ya mobimba (tala 2 Timote 3:16-17) – sima ya makabo ya makomi "esili," to "elongolamaki" (1 Bakolinti 13:8-19) – sima ya ezalela ya bomwana ya lingomba esilaki mpe bokoli ekoma (v.11).

Keach asukisi ete liseke to liseke nyonso te ezali enigma, kasi ete enigma nyonso ezali liseke to liseke. Dungan amitungisaka te mpo na kotalela "inigma" lokola elilingi ya maloba ekeseni.

j. Mituya ya bato. Liloba "figures" euti na latin figura, ndenge esi eyekolamaki (tala lokasa 3 likolo) mpe na tango ya kala mingi koleka sikoyo ezalaki kokangama na ngolu na rhétorique, na monoko oyo epesaka embellishment to kitoko na maloba kozanga kobongola sens ya maloba oyo esalelami. Etaleli maloba mpe na bafraze.

Kasi tango etali maloba, ezali mingi mingi na maloba na kati ya fraze, lokola na Exode 34:6, "Nkolo, Nkolo, Nzambe ya mawa mpe ya ngolu," etc., to na Yisaya 6:3 "Mosantu, mosantu, mosantu azali Nkolo Nzambe ya Mampinga." Keach atangi mpe mikapo oyo elandi lokola bandakisa ya ebongiseli ya ndenge moko, elingi koloba "ntango liloba to mongongo moko ekobi to ezongelami na fraze oyo elandi" (oyo ezali ata moke te ya kosilisa, Keach kokesenisa nsambo mosusu, atako bibongiseli nyonso oyo elobelami ezali polele te lokola oyo ya liboso). Mikapo mosusu ezali Yilimia 22:29; Ezekiele 21:27; Matai 23:37; Luka 28:10; 23:21; Misala 9:4; Emoniseli 18:2 2 Samwele 18:33; Yisaya 28:10; Hosea 2:21-23; Ezekiele 34:17 , NW .

(With reference to Isaiah 6:3, quoted above, Keach makes a comment that I have to challenge the certainty of, when he says that "this triple repetition denotes the mystery of the Trinity" (p. 200). Does, then the passage in Exodus 34:6, uttered by God, with only double repetition, mean that at that time there were only two members in the Bonzambe, bakisa mpe Molimo Mosantu?Mpo ete na nse ya lolenge ya misato ya ebongiseli ya Keach, oyo abengi "climax," to komata na matambe, azali na oyo elandi: "Yoane 1:1, 'Na ebandeli liloba ezalaki, mpe Nzambe azalaki liloba' – liloba oyo, ezalaki na ebandeli elongo na Nzambe. Nzambe moko azalaki liloba, mpo liloba ezalaki Nzambe." Na boyokani na yango, na kotanga uta na King James Version, tozali na: "Na ebandeli liloba ezalaki, mpe Liloba ezalaki elongo na Nzambe, mpe Liloba ezalaki Nzambe" [na bokasi oyo ebakisami mpo na kosala ete diplome to bokoli ya makanisi ezala polele mingi koleka] – Liloba ezalaki, azalaki elongo na Nzambe, mpe azalaki Nzambe – nyonso wana "na ebandeli," mpo ete Bosato ezalaki uta ebandeli.)

Longola "kozongela" maloba na kati ya fraze, Keach abakisi mitano mosusu, ya yambo ezali "paranomasie," oyo Webster alobi na yango na rhétorique : "Lisano na maloba oyo liloba wana moko esalelami na ba sens ekeseni to maloba oyo ekokani na mongongo etiamaki na opposition mpo na kopesa force antithétique; punning, pun." Mwa ndambo oyo eponami kati na oyo ezali polele mingi na makomi, ezala oyo Keach azongelaki to oyo atángaki lokola bandakisa ezali: Exode 32:18, "Mpe alobaki ete ezali mongongo ya baoyo bazali koganga te mpo na kozala na bokonzi, mpe ezali mongongo ya baoyo bazali kolela mpo balongi te: kasi makelele ya baoyo bayembaka nde nayokaka"; Yisaya 5:7, "azelaki kosambisama, kasi talá minyoko; mpo na boyengebene, kasi talá kolela; Matai 16:18. "Mpe nalobi na yo ete ozali Petelo [petros, mobali to mwasi, libanga, eteni ya libanga], mpe likolo ya libanga oyo [petra, mobali to mwasi, libanga, kasi libanga ya mbeto to libanga ya libanga] nakotonga ngai." lingomba"; 2 Bakolinti 10:3, "Ata tozali kotambola na mosuni, kasi tozali kobunda na mosuni te"; 2 Bakolinti 6:9, "Lokola eyebani te mpe eyebani naino."

Liloba ya mibale oyo ebakisami na bozongeli ya maloba na kati ya fraze oyo Keach asali ezali antanaclais, liloba ya Greke oyo, soki esalelami na rhétorique, elimbolami na Webster lokola: a. Kozongela liloba na

ndimbola ekeseni to ekeseni (Yekola mwa misala ya maboko, mpo ete okoka kozala na bomoi kozanga misala ya maboko). b. Kozongela liloba to fraze moko ya kala na kozongela nsinga ya diskur.)"

Mwa bandakisa ya oyo ya liboso oyo Keach atángaki ezali: 1 Samwele 1:24, "mpe mwana azalaki elenge (King James Version), epai wapi liloba moko ya Liebele, naar, esalelami mpo na ezala "mwana" mpe "elenge," na boye ete Keach azali komonisa makomi ya Liebele lokola elobi ete, "mpe mwana mobali azalaki mwana mobali," kasi kosalelaka liloba "mwana mobali" na ndimbola mibale ekeseni – lolenge wana, ya misato, ya liloba yango moko ezwami." na Kondimana ya Kala mbala 233, mpe na Bobongoli ya King James ebongolami na "babe" (mbala 1), "mwana mobali" (mbala 1), "mwana" (mbala 51), "mwana mobali" (32), "mosaleli" (54 "elenge mobali" (90), "elenge (4); Matai 8:22, "landa ngai ; mpe tika bakufi bakunda bakufi" – bakufi ya molimo bakunda bakufi ya mosuni; Yoane 1:10 . "Mokili esalemaki na ye, mpe mokili eyebaki ye te" – "mokili" ya liboso elingi koloba molóngó; oyo ya nsuka, bato mingi oyo bazali kondima te kati na yango; Baloma 9:6, Bazali Yisalaele nyonso te oyo bazali ya Yisalaele" – elingi koloba, bango nyonso te bazali Yisalaele na molimo, oyo bazali ya Yisalaele engebene na mosuni.

Ba kelasi misato mosusu oyo Keach abengi:

(a) «Figures ya phrase na logisme », na yango alingi koloba oyo elobami na masolo, to oyo elobami na basusu lokola nde ezali na conservation.

(b) "Kotuna mituna, " kosalela mituna, (1) na lolenge ya kolakisa bozoba (ya solo to oyo ekanisami) mpe kopanzana yango (Yoane 3:4; 6:52); (2) na nzela ya kokamwa mpe/to ya kosepela (Genese 17:17; Matai 21:20); (3) na nzela ya kondimisa (1 Bakolinti 9:1; 12:20-30; Baebele 2:14; Yobo 11:7, oyo nazwaki na Dungan); (4) na nzela ya kolakisa likambo moko boye, oyo likambo moko endimisaki to esakolaki (Ezekiele 8:6; Matai 11:7-9); (5) na azalaki ya komonisa ntembe (Genese 18:12; Baloma 10:6-7); (6) na nzela ya kotombolama mpe ya kosilisa mpasi (Nzembo 31:19; 8:4); an bongo koleka na nzela ya libwa mosusu.

(c) "Bililingi ya fraze moko na kati ya dialogisme." Oyo Keach atángi lokola mitano na motángo, oyo ezali komonisa (1) ntembe to kokanisakanisa; (2) koyebisa bato bansango; (3) kokanisa liboso to kokima to koyanola na botelemeli; (4) kopesa na mozindo mosala ya moto mosusu ete ezala malamumu kasi eyokani te na momeseno na ye, to na lolenge ya kotyola kopesa to kopesa nzela na likambo moko na maloba ntango ezali mpenza kopekisa yango; (5) kondima maloba to bondimi oyo balobaka ete ezali malamumu, kasi ezali na litomba to litomba te kozala moto oyo azali kosala yango, lokola, "Ondimi ete Nzambe azali moko, ozali kosala malamumu; ba zabololo mpe bandimaka mpe bazali koningana" (Yakobo 2:19).

(SUKA YA KEACH ESOCALÉ "TYPES," NA BA FIGURES NA YE YA MALOBA OYO ETIKI EZALI NA SE YA Parapluie YA "SCHEMES."

k. Ba schemes ya kosala. Liloba yango, oyo euti na Schéma ya Greke, esalelamaki na bokeseni na Figures, oyo euti na Futura ya Latin, ntango basaleli yango lokola maloba ya parapluie mpo na kozipa mpe kokesenisa mitindo mibale ya elobeli ya elilingi. Ba figures nionso oyo tolobeli liboso ezalaki na catégorie ya "Figures," mpe ekangami na usage ya maloba na kati ya ba phrases, alors que sikoyo référence ekozala na ba structures ya ba phrases yango moko.

Ekoyebana likolo ete na se ya sujet ya « figures » ezali na sous-sujet « Figures ya liloba moko », oyo esangisi ba sous-sujets « Figures ya phrase na Logisme » na « Figures ya maloba na Dialogisme ». Lokola "dialogisme" ezali polele kolobela masolo to bosololi na ngambo ya bato mibale to koleka, ezala ya momesano to ya momesano te, "Figures ya phrase na logisme" esengeli kolobela bosololi ya moto moko kaka ("Monologisme") – atako nazali na diksionere moko te oyo epesaka liloba "Logisme." Kasi bokeseni wana esalemaka te longola se na kati ya ba phrases yango moko na catégorie ya "Schemes".

He liloba ya nsuka euti na schema ya Greke, schemata ya boike, oyo tokotisi na nkasa 2 mpe 3. Kuna toyekolaki ete oyo Bagreke bazalaki kobenga Schema, oyo ya Latin babengaki Futura. Kasi Webster alobi mpo na liloba ya Lingelesi Scheme, ete euti na schéma ya latin, elilingi ya rhétorique, lolenge, elilingi, lolenge, uta na schéma ya greke, forme, plan ya plan (oyo elakisi ete ba Latins mpe bazwaki liloba yango pembeni ya futura na bango). Mpe ezwami na Lingelesi lokola ezalaki na Latin, lokola schéma, oyo Webster alimbolaki lokola "Scheme, plan, outline, to diagram; specifi[cally]. Na logique, figure syllogistic." (Webster alobi mpe ete na rhétorique esalelamaki lokola "a figure of speech," kasi "obsolete" – esalelami bongo te sikawa na Lingelesi.)

Sujet ya "Thèmes" (plan interne mpe structure ya ba phrases) ezui pene na nkasa zomi na buku ya Keach. Donc nionso tokoki kosala ezali ya kotanga ba sous-sujets na ye ya ba titres : I. Schémas oyo ezuami na Causes ; II. Ba schemes oyo ezuami na ba Adjuncts na ba circonstances ; III. Ba schémas oyo ezuami na Disparates to Makambo ekeseni; IV. Ba schemes oyo ezuami na ba Opposés, to ba contraires; V. Ba schemes oyo ezuami na Comparates; VI. Ba schemes oyo ezuami na Division; VII. Ba schemes oyo ezuami na ndimbola; VIII. Ba schemes oyo ezuami na Témoignage (ezuaka nkasa mitano mobimba). Ndakisa moko ya oyo ya nsuka: "Tito 1:12, 'Bakrete bazali ntango nyonso bato ya lokuta, nyama mabe, libumu ya malembe,' verse 13, 'Motatoli oyo ezali solo.'" Keach alobi mpo na likambo oyo: "Ezali na Oxymoron moko ya kitoko mingi, na maloba oyo ya Paulo; Bakrete bazali ntango nyonso lokuta; kasi oyo alobaki ete oyo azali Mokrete, yango wana (ekoki kosukisa) azali moto moto ya lokuta;

Emonani na ngai ete "Parallélisme" ezali ndakisa ya kokamwa mpe ya ntina mingi ya plan interne mpe structure ya ba phrases, atako na approche ekeseni na oyo tolobeli likolo. Nzokande soki Keach akotisi yango esika nyonso nalukaki yango mpamba. Liloba yango euti na lokótá ya Greke parallelismos, euti na para, pembeni, mpe allelo, mokomoko. Lokola elilingi ya maloba ezali kotya pembenipembeni ya milongo mibale to koleka oyo ezali na ntina ndenge moko to oyo ekokani, to soki te ezali na ntina oyo ekeseni, mpe ezali ezaleli mingimingi ya poemi ya Liebele, oyo ezwami mingi na Nzembo mpe na mokanda ya Masese, kasi esuka kaka na yango te. Tala Kobima 15:1-18,21; 1 Samwele 18:7; Basambisi 5:1-31; Luka 1:41-55; bongo na bongo.

Dungan asali ba classifications oyo : (1) "Parallélisme synonyme" – tango milongo ezali na likanisi moko, to pene na ndenge moko ; (2) "Parallélisme antithétique" – oyo milongo to masakola esalemi mpo na kotemelana ; (3) "Parallélisme synthétique" – esika maloba mpe masakola eyanolaka moko na mosusu te, nzokande ezali kokende parallèle mpo na bolamu ya makasi mingi, mpe ekoki kutu kokende na milongo mingi na ndenge ya cumulatif, ezala na échelle ascendent. (Tala Nzembo 9:1-6 mpo na ndakisa ya échelle ascendent, mpe lisusu na v.7-11; lisusu Masese 9:13-17 mpo na échelle descendante).

1. Mitindo ya biloko. Liloba "type" euti na ba typos ya grec, elembo ya coup, impression, forme ya caractère. Mpe liloba ya boyokani ezali antityous, to antitype, oyo ekokani na lolenge moko to mosusu na lolenge – lolenge ezali ya ebandeli, mpe antitype ezali kopi na ndimbola oyo tozali kotalela.

Dungan apesi ndakisa oyo ya pete: "Tolobi ete tomoni makolo ya mpunda na mabele ya lima, nzokande tomoni bobele impression ya makolo na ye, oyo ekozala lolenge. Kasi ntango tozali kozwa nzela ya makolo mpo na makolo , tozali kaka na bokeseni ya makolo. Na yango, soki moto asengeli kobeta loboko na ye na boule ya putty, alingaki kolongwa kuna, loboko na ye te, kasi lolenge na yango. Atako oyo ezali ndimbola oyo ezali na yango mingimingi te na Biblia, nzokande komikundola ntina oyo ya ebandeli ekozala na ntina na ndimbola ya mitindo."

Na nsima, asali makambo mosusu oyo elandi, oyo tozali kolakisa na ndenge ya mokuse:

(a) Tosengeli te kozela ete lolenge mpe antitype ezala ndenge moko, oyo elingaki kozala bomoto, kasi te lolenge mpe antitype. Donc bakozala ba analogues te na nionso, mais na quelque partie moko to ba oyo. (b) Kozwa ntina ya lolenge moko boye, mbala mingi kosalela yango na antitype ekozala pete. (c) Esengeli kosakola likambo moko, mpamba te soki ezali momonisi ya bosolo to mokumba moko ya lelo, ezali elembo (esengeli naino kolobelama), kasi te elilingi. (d) Esengeli te esalema kaka mpo na komonisa eloko moko na mikolo mizali

koya, mpe na yango kosala lokola ndakisa, kasi esengeli kozala na mokano ya komonisa likanisi to likambo wana ntango epesamaki. Yango wana, esengeli kozala ya kala na ndenge oyo esalemi lokola antitype na yango. (e) Esengeli kosala ete makomi elimbola mitindo na ndenge ekoki, mpe na ndimbola na yango tosengeli kosepela. (f) Nzokande ekoki kozala na bokokanisi oyo emonisami te lokola mitindo na Biblia, oyo ezali penepene mpenza mpo na kozala lolenge mpe antitype, ezala ekanamaki bongo to te, mpe na yango ekoki kozala malamumalamu mpenza lokola bandakisa. (g) Lokola na ndimbola ya bilembo (esengeli naino kolobelama), bokokani kati ya lolenge mpe antitype, ekokamba mingi mingi na ndimbola ya solo. h) Eloko nyonso, mpo na kozala lolenge, esengeli kozala moto ya solo, eloko, likambo, to biro (solo te mpo na bilembo). (I) Antitype eleki lolenge ata na ndenge moko boye, soki te ntina elingaki kozala te na lolenge – oyo emonanaka ntango nyonso na tango oyo epesami, mpo ezali matériel ; kasi antitype ezali na makanisi ya bonzambe to ya elimo. Mpe tango mosusu ekoki kozala na antitype koleka moko, to kokokisama, antitype ya liboso ezali mpe lolenge mpo na antitype ya mibale (lokola na likambo ya Moize, Yosua, mpe Klisto (bokokisi ya makambo nyonso mibale) – oyo kozala Dungan lisusu mosika). (j) Tango mosusu elobeli ya elilingi esalelamaka mpo na kopesa likambo moko ya momesano, mpe esengeli kotalela yango ndenge ekozala na makambo mosusu nyonso. k) Mibeko ya kolimbola bilembo (oyo esengeli kopesama naino) etali mpe mitindo, lokola ezali na makambo mingi oyo ekokani. Mpe na ndenge oyo lolenge yango ekomi esakweli, esengeli mpe kotalela malamumalamu lisolo ya bato, mpo tózala na makambo nyonso na ngámbo nyonso mibale.

Na nsuka, Dungan azali kolakisa "BA LENGELI MINGI YA MITINDO," na oyo etali maziba oyo euti na yango, ndenge elandi :

(1.) Bato ya momesano. – (a) Mitindo ya Klisto : Adama (Baloma 5:12-19; 1 Bakolinti 15:22,45); Moize (Misala 3:22-24; tala Deteronome 18:15-19); Yosua (tala Baebale 4:8-9, mpe likambo oyo ete Yosua azalaki mokitani ya mbala moko ya Moize (Mituya 27:18-20; Kolimbola Mibeko 1:37-38; 31:1-3,22-23; 34:9 Yosua 1:1-7; Mib.34:8-9);Melakisedeke (Baebale 5:5-10; 6:20; Zarubalele (Hagai 1:1-12; Zekalia 4:1-10; 6:12-13;Sire, mokonzi ya Perse (Yisaya 44:28; 45:1-4) (b) Lolenge moko ya Yudas: Ahitofele (Misala 1:16-20; Nzembo 109:1; tala 2 Samwele 15:30-34;

(2.) Makambo ya momesano. – (a) Nyoka na esobe (Mituya 21:9), elilingi ya Klisto oyo atombolami na ekululu (Yoane 3:14). (b) Bana-mpate oyo babomami banda moboko ya mokili (Genese 4:4, etc., etc.) Ndakisa ya Klisto; "Mwana na Mpate ya Nzambe oyo alongolaka masumu ya mokili" (Yoane 1:29; tala Baebale 10:3).

(3.) Ba institutions ya momesano. – (a) Sabata, ndakisa ya bopemi ya moklisto kati na Klisto (Matié 11:28-29), mingi mingi bopemi ya seko na lola (Baebale 10:1-4); (b) Mwana na mpate ya Elekeli (Exode 12), elilingi ya Klisto, "elekeli na biso" (1 Bakolinti 5:7); (c) Mobu ya Yubile, mobu ya bosikoli monene na banyongo mpe bowumbu (Levitike 25) ezalaki lolenge moko ya mosala ya mobikisi (Luka 4:16-21); (d) Tabernakle mpe misala mpe milulu na yango nyonso, elilingi ya lingomba mpe misala mpe mapamboli na yango na mabele mpe na nsuka na lola (Baebale 8:8-10, 12:18-29).

(4.) Babiro oyo bato mingi basalaka. – (a) Ya Profeta, kopesa boyebi oyo epesameli na bonzambe na mibali mosusu ; (b) Ya Nganga-nzambe, mpo na kopesa makabo epai ya Nzambe mpo na kolongola lisumu ya bato; mpe (c) Ya Mokonzi, mpo na kosalela boyangeli ya guvernema oyo epesami ndingisa ya Nzambe mpe kobatela bato oyo azali koyangela. Na teokrasi ya Yisalaele ya kala, moko na moko ya baye ayaki na ebonga na ye na kopakolama liboso na Nzambe – na Liebele, masiya : na Greke, christos; na Lingelesi bapakolami. Nyonso oyo tolobeli liboso ezalaki mitindo ya Yesu Klisto, oyo asangisaka mikumba nyonso wana kati na ye moko, mpe azali libosoliboso "Klisto"; mpe bana-mboka ya bokonzi na ye bazali "baklisto." Klisto azali Nganga Monene na biso monene, mpe na nse na ye biso banso tozali nganga-nzambe (1 Petelo 2:5; tala Emoniseli 1:6; 5:10; 20:6), kasi tosalaka bopusani na biso nyonso epai ya Nzambe na nzela na ye (tala Yoane 16:23-24,27).* {na nsuka ya mokanda oyo}.

Tozali kolongola (5.) Etamboli ya momesano; (6.) Makambo oyo esalemaka mingi; mpe (7.) Bisika ya momesano, mpo na kozanga ntango mpe esika. Makambo oyo tolubeli awa na likoló ekómi na mokuse mpe ebongisami na ndenge mosusu. Mpe ekosenga mpe kosala kaka basketi ya bililingi oyo etikali.

m. Bilembeteli. Liloba yango euti na monoko ya Greke sumbolon, euti na moi, na mpe ballein, kobwaka, kobwaka elongo, to kobwaka elongo. Dungan azongeli ndimbola moko uta na Webster lokola oyo ezali mpenza kolembisa ndimbola na yango: lokola ezali "elembo ya komonisa eloko moko ya bizaleli malamau to ya mayele, na bililingi to bizaleli ya biloko ya bozalisi; elembo, elilingi; lokola nkosi ezali elembo ya mpiko; mwana ya mpate azali elembo ya bopolo to motema molai." Dungan alimboli ete, atako "lolenge" ezali ntango nyonso komonisa eloko oyo esengeli kozala naino, "elembo" ekoki komonisa makambo oyo ezalaki na ntango wana, to ekoki kozala na boyokani na likambo oyo ekosalema na mikolo mizali koya mpe bongo kokoma esakweli ya lolenge.

Dungan azali kokabola bilembo lokola (1) Likamwisi, lokola nzete ya kozika oyo Moize amonaki na Horebe oyo esilisaki te, oyo esalaki ete eloko moko ya lokumu mpe nkembo ya Nzambe ya Abalayama, Yisaka, mpe Yakobo ebima liboso ya kopesa ye mokumba mpo na mosala na ye ya ntina mingi liboso ya kokamba Yisalaele uta na Ezipito kino na Kanana (Exode 3:2); (2) Matériel, lokola limpa mpe mbuma ya nzete ya vinyo na elambo ya Nkolo ezali bilembo ya nzoto mpe makila ya Klisto (Matai 26:26-28); (3) Visionnel, lokola emonaneli ya ntoma Petelo na likolo ya ndako na Yope mpo na kobongisa ye mpo na kokende na Kaisaria mpo na kosakola nsango malamau epai ya bapakanano mpo na mbala ya liboso (Misala 10). Eteni monene ya mokanda ya Emoniseli ezali mpe kolimbola bilembo ya bimonaneli oyo ntoma Yoane amonaki ntango abenganamaki na Esanga ya Patmose.

n. Masese. Liloba oyo ezali na bomoko euti na greke para, pembeni mpe ballein, mpo na kobwaka; yango wana kotya pembeni to esika moko, kokokanisa, kokokanisa: lisolo oyo na nzela na yango eloko oyo eyokani na makambo ya solo esalelami lokola nzela ya kolakisa likanisi ya bizaleli malamau. Ba acteurs na lisese bazali ya solo – na sens ya kozala bato, mpe kosala eloko moko te oyo na nature bakokaki kosala to kokutana na yango te. Na likambo oyo ezali bokesenani na "lisapo," lokola tozali kosalela liloba wana lelo, oyo bizaleli ya bomoto epesameli na bikelamu ya bomoi mpe oyo ezangi bomoi, lokola na Basambisi 9:6-21 mpe 2 Mikonzi 14:8-10.

Nzokande, kati na bato ya kala ezalaki kaka na bankombo moke mpo na elubeli ya elilingi. Mpe na makomi tozali kaka na masese, lisese, lolenge, mpe lisese oyo epesameli nkombo, mpe lisapo oyo esalelami kasi epesameli nkombo te – na lisese oyo ezali na nyonso totie na lisese, lisese, bokokani (lisese molai) – mpe na lisese mpe lisese oyo esalelami ntango mosusu na ndenge ya kobongola, lokola emonisami likolo na nse ya "Lisese," kobanda na lokasa 16.

Balobaka ete lisese yango ezali lisese oyo eleki kala mpe oyo bato mingi basalelaka. Kondimana ya Kala ezali na bandakisa mingi. Mpe, koya na Kondimana ya Sika, tozali kokuta Nkolo na biso azali kosalela yango pene na ntango nyonso na koteya – mpo na kobimisa bosolo na ntina ya oyo eyebani te na bokokanisi na oyo eyebani, mpe na ntango moko kosala ete ekanisama na pete. Kasi ezalaki kokokisa mikano mosusu mpe na bantango mosusu.

Na ndakisa, engebene Matai 13:10-13, ntango bayekoli na ye batunaki ye mpo na nini asakolaki lisukulu na ye monene ya bokonzi ya likoló epai na ebele ya bato na masese, apesaki bantina mibale: na maloba mosusu alobaki (a) ete longola komonisa solo mpe kotya nkisi ya nkisi lokola ekosala mpo na bayekoli na ye oyo bakosenga ndimbola soki ndimbola na yango ezali komonana te epai na bango, ezalaki (b) mpo na kobomba solo oyo elobelami uta na baye babongi na yango te – basepelaki na yango te mpo na kozwa mpe kolanda yango, soki te na bonguna mpe koyoka eloko ya kotyola mpe kosalela contre ye, lokola ezalaki solo mpo na ba oyo ekeseni na tango wana.

Lisusu, na lisese ya elanga ya vinyo (Matié 21:33-46; Marko 12:1-12; Luka 20:9-19), oyo elobamaki na mokolo ya mardi ya poso ya kobaka bango na ekulusu mpo na nganga-nzambe mokonzi mpe Bafalisai oyo bakozala na

mokumba ya liwa na ye, akangaki yango mpenza na boye ete alakisaki bosolo oyo bandimaki liboso ete bamona ete esalemaki mpo na bango moko – mingi lokola mosakoli Nathan asalaki bikeke mingi liboso na oyo etali Mokonzi Davidi boye na Bate-sheba (2 Samwele 12) lisusu lokola Nkolo na biso asilaki kosala na lisolo na ye ya "Mosamalia malamumu" mpo na koyanola na avocat moko (Luka 10:25-37).

III. MALOBA YA NSUKA.

Elobami ete Kondimana ya Kala ezali Kondimana ya Sika oyo ebombami, mpe ete Kondimana ya Sika ezali Kondimana ya Kala oyo emonisami, oyo ekomi komonana lokola bango mibale batalelami malamumu. Yango ekomisi boyekoli ya mitindo ya Kondimana ya Kala mpe Antitypes ya Kondimana ya Sika na ntina mingi mpo na bososoli ya oyo ntoma Paulo abengi "mokano ya seko oyo [Nzambe] akanaki kati na Yesu Klisto Nkolo na biso" (Baefese 3:11), mpe oyo alobi mpo na ye moko lokola "akosakola nsuka uta ebandeli" (Yisaya 46:10).

Mpe, soki totiki liloba "ba métaphores" etelemela ba figures nionso ya maloba oyo ezali na boyokani lokola, e enrichir yango mingi mpe e ornement yango. mpe mikanda mosusu te eleki Biblia na likambo yango.

Soki mokanda oyo, mingiminsi oyo ezali na eskeche ya ntina, esengeli kopesa maboko na bososoli ya polele ya motangi nyonso na makambo oyo elobelami, mokomi akozala na mbano mingi mpo na milende na ye, longola se kosepela mingi mpe kozwa matomba na oyo ekokani na cours ya bozongisi sika mpo na ye moko. Nazali na esengo ndenge balakisaki ngai Benjamin Keach mpe mosala na ye ya monene oyo asalaki bikeke misato liboso.

*Na ndenge moko, tozali pe "bakonzi" (tala 2 Timote 2:12; Emoniseli 1:5-6; 5:10; 20:4-6; 22:5), na nse ya ye oyo azali "MOKOKONZI YA BAKONZI MPE NKOLO YA BANKULU" (Emoniseli 19:11-16). Mpe bantoma, "na kati ya yakozongisama ya sikantango Mwana ya moto akofanda na kiti ya bokonzi ya nkembo na ye [eleko ya boklisto ya lelo]," eyebisamaki na Klisto, "bokofanda na kiti zomi na mibale, kosambisa mabota zomi na mibale ya Yisalaele [ya molimo]" (Matai 19:28).